

Az erő bennünk van

Főszerkesztői beköszöntő

A magyar gazdaságba visszatért az a lendület, amely 1999 és 2002 között megvolt. Akkor az európai uniós növekedési átlag két és félszeresét voltunk képesek teljesíteni. Most, 2014 második negyedévétől újra éllovasok lettünk. A magyar (éves) növekedési adat 2014 második negyedévében az egy évvel korábbihoz képest 3,9 százalékkal lett több. Ezzel az európai rangsorban elsők lettünk. Az Európai Unió egésze, de főleg a monetáris zóna, nem büszkélkedhet kedvező adatokkal. Az EU tagállamai együttesen ugyanebben az időszakban 1,2 százalékkal, a zónatagállamok pedig 0,7 százalékkal emelkedtek mindössze.

A magyar GDP növekedése 2013 második negyedévétől folyamatos. Sőt, nő a dinamikája.¹ Nő a lakosság reálkeresete. Nulla százalékon áll az infláció. Csökken az államháztartás hiánya. A térségi háborús konfliktusok árfolyamromboló hatása ellenére sem emelkedik az államadósság. Konszolidálásra kerülnek a devizahitellel rendelkező háztartások. Az önkormányzatok adósságkonszolidációja már megtörtént.²

A ciklus elejéig visszakanyarodó gazdaságtörténeti értékelést téve, leírhatjuk azonban, hogy akár még jobban is állhatnánk. 2010 nyarától 2011 végéig, a gyors fiskális politikai változásoknak köszönhetően a gazdaságban már elindult egy mocorgás. A növekedés szele megérintett bennünket. 0,5-2,5 százalék körül hullámozott a bővülés ereje. Jól indultunk. Aztán jött az ellenszél. A polgári kormányt belülről alig tudták volna, így kívülről igyekeztek megbuktatni. Leminősítések, árfolyam-spekulációk, túlzottdeficit-eljárásból ki nem kerüléssel fenyegetés, európai uniós támogatások megvonásával ijesztgetés. Volt minden, ami a teljesítményeink emelkedése ellen hatott. 2012 elejétől 2013 első negyedévéig bizony visszaestünk. Mert visszalöktek bennünket. Az adópolitikai, továbbá a költségvetési gazdálkodást racionalizáló intézkedések, no és legfőképpen a társadalom polgári kormány melletti kiállása törte meg a támadók erejét. Nem süllyedtünk el. És akkor jött a lendület újabb forrása. A Magyar Nemzeti Bank 2013-tól az új típusú monetáris politikájával Növekedési Hitelprogramot indított. 2 év alatt közel a negyedére csökkentette a jegybanki alapkamatot. Ennek következményeként olcsóbb lett az államadósság finanszírozása. A mostani, 2,1 százalékos alapkamatot alapul véve éves szinten az állam működését 280 milliárd forinttal olcsóbban tudjuk biztosítani. Az irányadó jegybanki alapkamat történelmi mélypontra súlyosztása levitte a kereskedelmi bankok hitelkamatait is. Igaz, nem adnak hitelt. Igaz,

az állam banktulajdont szerzőként, bankok létrejöttét szervezőként lépett be a piacra. Az alacsonyabb jegybanki alapkamat következtében a Magyar Nemzeti Banknál elhelyezett kereskedelmi banki betétek után is kevesebb kamat dukál. Egyidejűleg spórol a jegybank a kifizetett kamaton, és egyidejűleg a tartalékokból a növekedés erejéhez szükséges forrásokat szabadít fel. Erkölcsi és anyagi téren. Van értelme a növekedésnek, a növekedés alapját adó beruházásoknak. Az infláció – ami nincs – nem viszi el a megtakarítások értékét. Nem viszi el a megtermelt nyereséget. Jó befektetni Magyarországon. A külföldiek szempontjából szűkebbre szabott nyereségpálya ellenére is jön be a működő tőke, jön be a pénztőke, hogy magyar állampapírt vegyen, letelepedjen, és gyárat alapítson. És a lakosság is állampapírpárti. Nem a bankok betétállománya gyűlik már legfőképpen, hanem a magyar Államadósság-kezelő Központ állampapírjainak lakossági vásárlói szaporodnak, főben és értékben.

Mondhatni, jól állunk. Az erő bennünk van. Érezzük az erőt magunkban, magunk körül. Mi hát akkor még a teendőnk?

Nem szabad „csak” négyéves ciklusok megnyerésében gondolkodnunk. Rendszert építsünk. Modellt. Tovább. Magyar modellt. Legyünk modellalkotók, és ne modellkövetők. De ehhez többre van szükség, mint amit mostanra elértünk. Társadalmasítsuk még jobban a megtermelt új értéket, a GDP növekedését. Adjunk további adókedvezményeket. A Magyar Nemzeti Bankot kapacitáljuk állampapírok megvásárlására is. Az angol központi banknál van erre lehetőség. Az Egyesült Államok jegybankjánál is. Már az Európai Központi Banknál is. Legyen a magyarnál is. Ne minden lejáró állampapírt a Magyar Nemzeti Bank vegyen meg, de vegyen legalább. Tegyük valami érdemit a magyar mezőgazdasággal is. Legyenek újra működő konzerv- és cukorgyáraink.³ Ne egy legyen. Több.

De lépünk még tovább, ha bővülő nemzeti gazdaságunk bázisán a társadalmunkat erősnek akarjuk látni. Az elmúlt négy évben a polgári elit átvette a hatalmat a bankárelitől. De csak a legfelsőbb kormányzati szinteken. A közgondolkodásban még hatnak az ellenerők. A közgondolkodás még nem feltétlenül kétharmados a javunkra. Igaz, sokan el is hagytak bennünket. Polgári értelmiségiek fordultak szembe a polgári kormánnyal. Egykor vezető közgazdászaink, jogászaink balliberálisokat túllihegve kritizálnak bennünket. Nem bíztak a 2010-ben elindult unortodox pénzügyi kormányzásban, a magyar modell sikerében. Nem hitték el, hogy sikerülhet. Hát menekültek. Hitelesen viszont már nem térhetnek vissza közénk.

A problémák gyökerénél, a közvélemény és a közgondolkodás szintjén is változtatni kell. A médiasektor újrapozicionálása már jó úton halad. De az értelmiségi, vezetői lét tartós forrásközpontjai az egyetemek, főleg a gazdasági és jogi karok elit értelmiséget kibocsátó képzőhelyei még nem feltétlenül alkalmasak arra, hogy a megváltozott világ, a megváltozott belső társadalmi és gazdasági rendszer igényeihez igazodva képezzenek szakembereket. Lenne pedig mit behozni. Az elmúlt negyed évszázad során a jogi és gazdasági képzés területén a neoliberais piacpártiság tanait tanították.⁴ Mára már van ugyan egy-két kar, egyetem, ahol nem a régi, avított eszméket tanítják,⁵ de hát a többség sajnos még avított. Tehát a leendő értelmiség zöme még mindig a letűnt idők letűnt tanait tanulhatja csak.

Van még teendőnk!

Több pénzt kell fektetni a tudományos életbe. De szervezetten, koncentráltan. Jó tankönyveket kell írni. Újakat, újszerűeket. A válság átírt, átír mindent. A magyar tankönyveket még kevésbé. A neoliberális pénzügyi rendszer válságából való kijutás és a kárt szenvedett társadalmak nyomorból való kivezetése azokkal a módszerekkel, melyeket alkalmazva a válság lesújtott, ugyanazokat tovább érvényesítve, nem lehetséges.

Magyar Nemzeti Bank új típusú közgondolkodási és társadalmi felelősségvállalási programja reményeink szerint a neoliberális tanok és gyakorlatok hegemoniáját oldani fogja. A tartós magyar modell megalkotásához szükségeltetik. Elengedhetetlen. Stratégia az oktatás, a tudományos tevékenység és a pénzügyi ismeretterjesztés bővítésére. Kreatív célú adományozás széles palettája. Vidéki felsőoktatási intézmények fejlesztése, tanszékek új tudományos kiadványainak, új típusú képzési programjainak támogatása, a doktori (PhD) képzés legkiválóbbjainak felkarolása, pályakezdő oktatók külföldi tanulmányútjainak, publikációs tevékenységének, könyvírásának anyagi forrásokkal történő megsegítése. A Magyar Nemzeti Bank újra nyereséges tevékenységéből és tartalékaiból áldoz, hogy ha a válság már átírta a gazdasági viszonyokat, akkor az új, újszerű elméletek jelenjenek meg könyvekben is, az egyetemi képzésben és a leendő értelmiség gondolkodásában. És nemzeti identitásában. Az erő legyen bennünk továbbra is.

Prof. dr. Lentner Csaba
egyetemi tanár, főszerkesztő

JEGYZETEK

- ¹ 2013 II. negyedévében 0,3 százalékkal, 2013 III. negyedévében 1,9 százalékkal, negyedik negyedévében 2,7 százalékkal, míg az idei év első negyedévében 3,7 százalékkal több a bruttó hazai termék.
- ² Az önkormányzati adósságkonszolidációról társlapunkban, a Pénzügyi Szemle közpénzügyi tudományos folyóirat októberben megjelenő lapszámában közlök egy terjedelmes, az eladósodás okait és a konszolidáció szükségességét kifejtő dolgozatot. (59. évfolyam 3. lapszám, 2014) www.asz.hu/penzugyiszemle/aktualis-szam
- ³ Visszatérő kritikám: jó húsz éve Budapest és Szeged között utazva, az egykor dinamikus Nagykovácsi Konzervgyár betört ablaküvegeit látom csak. A tucatszerű cukorgyárunkból is mindössze egy maradt. A kaposvári. Jellemzően az sem magyar tulajdonban. Majd ha több cukorgyárat és újra működő konzervgyárakat látok, így a nagykovácsi is, akkor mondhatom, hogy léptünk előre a mezőgazdasági vertikum létrehozásában, ami a dualizmus időszakában naggyá tette az országot.
- ⁴ Megtévesztő lehet a kép, mert a médiában a polgári értelmiség társadalomtudósai előtérbe kerültek, jóllehet a polgári közönség által nézett, kedvelt műsorokban. Azonban fecseg a felszín, hallgat a mély. A felsőoktatási rendszer bugyraiban még mintha a szabad piacgazdaság szelleme kísértene. Sőt, a tradicionális, állami fenntartású felsőoktatási intézményekben feudális viszonyok uralkodnak. Az egyetemi autonómia mögé bújva fenntartanak egy korszerűtlen és minőségében romló oktatási szerkezetet. Ráadásul, az 550 ezer férőhelyre kapacitált felsőoktatás egyharmada feltöltetlen.
- ⁵ Szoktam mondani viccesen a Nemzeti Közszerkezet Egyetemen derék hallgatóimnak: éveken át alternatív „tantárgy” voltam, a gyors, a nemzeti ellenőrzés garanciáit eldobó privatizációs gyakorlat és a multinacionális vállalatok, bankok nem anyagi erejükhez mért adóztatását kifogásoló kritikáim és könyveim alapján, de mára már a főáramot formálom, noha közpénzügyi felfogásom az egyetem elvégzése óta nem változott.